

V Praze 15. 3. 2016
Čj. OVA: 190/16

Stanovisko

k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

I. Úvod

Předlohu předkládá Ministerstvo spravedlnosti jako návrh novelizace zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních a některých dalších zákonů (dále jen "Předloha").

II. Připomínky a návrhy změn

Problém a cíle

Důvodem vzniku předlohy je dle tvrzení předkladatele nutnost harmonizovat českou úpravu trestního procesu s požadavky evropské směrnice 2013/48/EU ze dne 22. října 2013 o právu na přístup k obhájci v trestním řízení a řízení týkajícím se evropského zatýkacího rozkazu a o právu na informování třetí strany a právu na komunikaci s třetími osobami a konzulárními úřady v případě zbavení osobní svobody (dále jen „Směrnice“).

Stručně shrnuto, navrhované regulatorní opatření spočívá v uzákonění (a) práva osob, o jejichž vydání k trestnímu stíhání ze zahraničí ČR žádá, na poučení o možnostech právního zastoupení v tuzemsku a to včetně informace o totožnosti místních advokátů, specializovaných na oblast mezinárodního trestního procesu, a (b) práva osob, o jejichž vydání žádá ČR jiný stát, na informaci o možnosti právního zastoupení v tomto žádajícím státě, a s tím související povinnosti ČR informovat žádající stát o tom, že příslušná osoba právní zastoupení požaduje.

Předkladatel navrhuje regulaci realizovat tak, že příslušná poučení budou nově zařazena do standardních tiskopisů používaných orgány činnými v trestním řízení, které obsahují již jiná procesní poučení. Informace o specializovaných advokátech hodlá předkladatel agregovat a získávat prostřednictvím seznamu advokátů, který vede Česká advokátní komora a který umožňuje přidání příslušného parametru při vynaložení relativně nízkých nákladů ze strany advokátní komory.

Varianty

Ačkoli se jedná primárně o změnu regulace vyvolanou nutností implementovat evropskou směrnici, je třeba ocenit, že předkladatel nepřistoupil k analýze variant řešení ryze formálně a možnosti řešení, včetně jejich očekávaných nákladů a přínosů, srozumitelně popsal.

Ocenit je třeba, že tam, kde předkladatel navrhuje změnit stávající regulaci nad rozsah nezbytný k dosažení harmonizace s evropským předpisem, to výslovně uvádí, a zařazuje srozumitelnou argumentaci vysvětlující toto rozhodnutí (čl. 2, s. 6 a 7 zprávy RIA).

Zprávě RIA by však prospěla výslovná informace, zda se Česká advokátní komora zavázala provést v seznamu advokátů změny, jež předkladatel doporučuje (z Předlohy se implicitně podává, že zřejmě ano, jelikož se však jedná o samosprávnou korporaci, nad níž nemá předkladatel nutně potřebnou kontrolu, taková informace by měla být do Předlohy zařazena).

Náklady

Pokud jde o náklady navrhovaného řešení, zabývá se předkladatel pouze náklady "přímými" (čl. 3, s. 7 a 8) a to ještě nikoli v úplné podobě. Pokud předkladatel vychází z toho, že příslušná poučení budou zahrnuta do stávajících tiskopisů, bylo by vhodné, aby kromě nákladů na překlady (jež vyčísluje jako velmi nízké) zmínil též výrobní náklady. Čtenář zprávy RIA, který nemá znalost praxe trestního procesu, není schopen učinit si žádný názor na to, zda příslušné tiskopisy jsou tištěny lokálně dle aktuálních potřeb jednotlivých orgánů, nebo zda jsou např. předtištěny centrálně ve velkých šaržích. V druhém případě by výrobní náklady vyvolané změnou regulace nepochybně přesáhly náklady na překlady, jež předkladatel specificky vyčísluje.

Předkladatel **neuvádí nic o "nepřímých" nákladech navrhované regulace** – tedy např. nákladech spočívajících v riziku, že státní orgány nedodrží nově stanovené povinnosti a postupy, a trestní řízení bude v důsledku toho zatíženo procesní vadou, jež může např. bránit odsouzení osoby, jíž mají nová práva svědčit. Bylo by proto vhodné, aby se předkladatel zabýval tím, zda metoda poučení metodou tiskopisu je výlučným způsobem, jak bude navrhovaná regulace uskutečňována (z Předlohy to lze dovodit, ale neplyne to z ní výslovně) a pokud nikoli (což může být relevantní v případech, kdy v příslušném jazyce není k dispozici předpřipravený tiskopis), jaké jiné procesy a s jakými náklady hodlá předkladatel zavést za účelem správného uplatňování navrhované regulace.

Celá otázka jazykových verzí tiskopisů ostatně vyžaduje přesnější popsání a vysvětlení – pokud předkladatel na s. 8 uvádí, že příslušné tiskopisy nyní existují v přibližně 8 jazykových mutacích, je zjevné, že toto číslo je významně nižší, než počet úředních jazyků používaných v členských státech Evropské unie. Za těchto okolností je příslušná část zprávy RIA neúplná již proto, že předkladatel neuvedl nic o tom, jak často se regulované situace v praxi vůbec vyskytují (tedy např. kolik extradičních žádostí ročně ČR obdrží a vydá), a v kolika jazycích v této souvislosti české orgány činné v trestním řízení s osobami, jimž mají nově zaváděná práva svědčit, komunikují.

Předloha dále neuvádí nic o tom, jak bude v praxi trestního řízení poskytována informace o totožnosti specializovaných advokátů (v ČR je řádově 14 tisíc advokátů; budou-li takto specializovaných advokátů desítky nebo i stovky, pak pravděpodobně nikoli formou standardních formulářů (?)), jak bude v praxi zajištěno, že tato informace bude aktuální (seznam advokátů ČAK podléhá průběžně změnám), a **jaké náklady budou spojeny s touto agendou**.

Přezkum účinnosti regulace Pokud jde o přezkum účinnosti regulace (čl. 5 na s. 8), je zařazená formulace zcela nedostatečná. Pokud předkladatel uvádí, že „přezkum účinnosti novely zákona o mezinárodní justiční spolupráci budou v praxi průběžně provádět soudy, státní zastupitelství a ostatní orgány činné v trestním řízení“, je takové tvrzení zcela bezobsažné – neříká nic o metodologii, jaká bude při takovém přezkumu používána, o způsobu zachycování a indexace příslušných zjištění, a už vůbec nic o tom, jak a kdy se příslušná zjištění "z terénu" budou dostávat k předkladateli pro účely jeho analytické činnosti a regulatorní pravomoci. Formulace zařazená do čl. 5 ve

skutečnosti zcela nezbytně povede pouze k tomu, že předkladatel nebude mít žádné použitelné informace o praktickém fungování regulace, kterou navrhuje (alespoň nikoli formálním, a tudíž verifikovatelným způsobem) a bude-li chtít v budoucnu regulaci dále měnit, nebude mít k dispozici příslušná empirická data.

III. Závěr:

Zpráva RIA je zpracována stručně, přehledně a srozumitelně.

Komise RIA předloženou zprávu z hodnocení dopadů regulace nepřijímá. Předkladateli doporučuje, aby zprávu RIA dopracoval ve smyslu připomínek uvedených výše:

- **doplnění informace, zda se Česká advokátní komora zavázala provést v seznamu advokátů změny, jež předkladatel doporučuje a jaké jsou s tím spojené náklady,**
- **nepřímé náklady navrhované regulace (náklady spojené s dodržáním procesních postupů a povinností),**
- **postup a metody přezkumu účinnosti regulace.**

Vypracoval: JUDr. Tomáš Richter, LL.M., Ph.D.

prof. Ing. Jiřina Jílková, CSc.
v.r.
předsedkyně komise